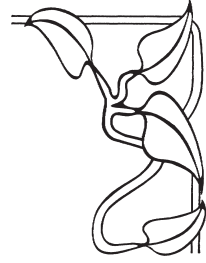

I

Vikingskibet

MÆNDENE FORSVANDT på havet. Sådan var det bare. Det var sket før, og det ville ske igen, for det var kystfolkets lod i livet, på Osterøya som på andre øer og ved andre fjorde.

Dermed var drengene Lauritz, Oscar og Sverre blevet faderløse, og det samme var småpigerne Turid, Kathrine og Solveig.

Hvad der var sket derude, vidste man ikke, og som regel fandt man heller ikke ud af det. Stormen havde ganske vist været voldsom, sådan som sene februarstorme kan være det. Men Lauritz og Sverre var erfarne søfolk, store og stærke som få og vokset op på havet. Det blev sagt om dem, kun halvt i spøg, at de helt sikkert var af vikingææt. Deres far havde været ligesådan.

Man kunne kun gætte. Isdannelser på denne tid af året var ikke særlig sandsynligt. Heller ikke at de skulle være stødt på grund eller kommet ud af kurs og blevet knust mod en fjeldvæg, dertil var de alt for dygtige sejlere og kendte farvandene i fjordene og sejlruten ud til havet som deres egne brede håndflader. Det kunne have været mastehavari, eller måske havde de haft så stort held med fiskeriet, at lasten var blevet for tung og havde forskubbet sig, da de søgte læ for stormen. Men gætterierne gjorde alligevel hverken fra eller til.

Præsten fra Hosanger kom, da der var gået en uge, og han kunne være sikker på, at alt håb var ude, og at ansvaret for de to enker nu var overgået fra deres ægtemænd til kirken. Han kom med damperen til anløbsbroen ved Tyssebotn og måtte spørge sig frem resten af vejen.

Gården Frøynes lå ikke ret langt fra damperens anløbsbro, i læ

bag en høj klippekold. Gården havde to stuehuse, hvilket var højst usædvanligt, en stald, to lader og forrådshuse, som var flere hundrede år gamle og bygget på høje stolper af hensyn til rovdysene. Alt var godt vedligeholdt og vidnede snarere om beskeden velstand end om den fattigdom, man ellers oftest mødte ude på øerne. Brødrene Eriksen havde været arbejdsomme og gudfrygtige og sørget godt for deres familier. De havde tilmed bygget deres egen fiskerbåd med lastrum til dobbelt så stor fangst som sædvanligt.

Præsten mødte de to enker, allerede klædt i sort, i det største af de to stuehuse, hvor Lauritz' kone, Maren Kristine, og hendes tre drenge boede. Inde i spisestuen sad drengene i deres fine tøj og rød-øjede af gråd på række på en af langbænkene, side om side med de tre små piger, der var døtre af Sverre Eriksen og hans kone Aagot. Pigernes små kjoler var sorte, og præsten tænkte, at de vist lige var blevet farvet om fra hvidt. De seks børn var et hjerteskerende syn.

De to enker sad stift ret op og ned, mens de hørte på præsten. De beherskede sig, fældede ikke en tåre. Man kunne se, at de kæmpede for at holde på værdigheden.

Noget trøstens ord havde han ikke, for hvad var der at sige? Han holdt sig til det praktiske. I de tilfælde, hvor der ikke var et lig at begrave, holdt man en særlig mindegudstjeneste, der sluttede med velsignelse af de dodes sjæle. Datoen blev aftalt.

Så var der alle de nok så svære spørgsmål om, hvordan de to familier nu skulle klare sig uden indtægterne fra havet. De to enker var unge, vel kun nogle få år over tredve, om overhovedet det, og især Maren Kristine var slående smuk med sit røde hår, fregnerne og de store, blå øjne. Samt altså ejer af en ikke helt lille gård. Hun skulle ikke have svært ved at finde sig en ny mand, svigerinden heller ikke.

Men det ville have været et yderst upassende samtaleemne lige nu, så præsten spurgte i stedet til de praktiske problemer, der lå nærmest for. Mad var gården selvforsynende med, kød fra får, grise og høns samt fire malkekøer. Med færre munde at mætte ville enkerne også kunne fremstille og sælge ost af den overskydende mælk. De kunne også væve og farve stof, sagde de.

Hvis de tre faderløse småpiger havde været ældre, ville man have været nødt til at gribe til det sædvanlige, nemlig at sende dem ind til herskabsfolket i Bergen som tjenestepiger. Men det kunne ikke

komme på tale her, hvor den ældste ikke var mere end ni år.

Med drengene var det en anden sag, selv om de ikke var mere end tolv, elleve og ti. De kunne få arbejde som læredrenge inde i Bergen, hvor man fremstillede, byggede og reparerede alt, hvad der havde med søfart og fiskeri at gøre.

Den side af sagen havde enkerne allerede tænkt på. Maren Kristine havde en bror, Hans Tufte, der arbejdede som rebslager hos Cambell Andersen på Nordnes. Hun havde allerede skrevet til ham. Han var værkførerens højre hånd på rebslageriet, så en vis vægt måtte hans ord vel have, og hvis Gud ville det sådan, havde man derfor snart tre munde mindre at mætte. Og med tiden også en lille indtægt fra drengene.

Præsten skævede til de tre forgrædte drenge, der sad med sænkede hoveder på langbænken uden hverken at sige noget eller med den mindste mine røbe, hvordan de havde det med at forlade hjemmet i Tyssebotn for at blive arbejdere inde i byen. At det ikke var den fremtid, de tre fiskersønner havde ønsket sig, kunne man være sikker på. Men nøden brød alle love nu.

Der var ikke så meget mere at tage sig af for præsten. Han kom flygtigt ind på de velgørende foreninger i Bergen, han ville kontakte, men han kunne naturligvis ikke love noget. Med sorg i hjertet spiste han af deres nybagte brød, for han vidste, at det ville have været værre at sige nej tak til det end bogstavelig talt at tage brødet ud af munden på de seks børn. Fiskerbefolkningen langs Osterfjorden holdt strengt på både moral og værdighed.

Da han begav sig ned mod havnen og damperens anløbsbro for at hyre en, der kunne sejle ham hjem til Hosanger, følte han både lettelse over at have forrettet sin tunge pligt og dårlig samvittighed over sin lettelse. Det kunne have været meget værre, men ikke desto mindre ventede der enkerne en hård tid i sorg og armod.

Sæd og skik krævede, at de sørgede mindst et år, inden de så meget som tænkte på at få sig en ny mand, af nød snarere end af lyst.

* * *

Jon Tygesen havde været maskinist på damperen *Ole Bull*, lige siden den blev sat i rutefart i foråret 1883. Nu behøvede han blot at kaste

et kort blik over rælingen for at vide, nøjagtig hvor den befandt sig på ruten med de fjorten anløbssteder fra Bergen. Men han havde fået mere end nok af udsigt og fattede simpelthen ikke de der udlændinge, som var begyndt at tage damperen bare for fornøjelsens skyld. På denne tur var der fire af den slags lystrejsende, to mænd og to kvinder, så vidt han forstod fra England. Når man var ude på fjorden, sad de og kukkelurede på deres lædersæder i førsteklassehallonen. Men så snart man lagde til, kom de ud i deres tykke frakker med pelskraver, pegede op mod fjeldsiderne og gestikulerede. Kvinderne kom indimellem med små udråb af noget, han gik ud fra var henførelse. Mærkeligt folkefærd.

Ved Tyssebotn var han selv gået ud for at få en mundfuld frisk luft. Solen skinnede, men det var køligt, og i nattens løb var der faldet meget sne oppe på Høgefjell, selv om det allerede var i begyndelsen af maj.

Han lagde mærke til de tre små drenge nede på kajen uden rigtig at vide hvorfor. Måske på grund af deres hjemmestrikkede trøjer i usædvanlige blå farver, eller måske snarere fordi deres sortklædte mor tiltrak sig blikket. Hun var en flot kvinde, selv i sørgedragt, og tog afmålt afsked med sine tre sønner. Hun trykkede dem i hånden, de bukkede, og så drejede hun om på hælen for at gå, tog nogle skridt, men fortrød og løb tilbage, sank ned på knæ og omfavnede dem alle tre kort og hårdt. Så rejste hun sig brat og gik uden at se sig tilbage.

Jon Tygesen vidste godt, hvem de tre drenge var, han havde hørt om, hvordan fiskerbåden *Soløya* var gået ned med mand og mus. Arme små stakler, tænkte han, nu skal de ind til byen og slide som bæster, koldt er det, og de har selvfølgelig kun råd til dækspladsbilletter. I det samme kom kaptajnen hen og spurgte ham om et eller andet, og han tabte drengene af syne, da de forbløffende sikkert og søvnt var gået over den gyngende landgangsbro.

De havde allerede passeret Eikangervåg, var altså godt på vej, da han så de tre drenge komme smuttende hurtigt og adræt ned ad maskinrummets agterlejder. Selv stod han omme foran og skovlede kul bag den store dampkedel, så de kunne ikke se ham. Han lod skovlen hvile og så på dem i den tro, at de bare ville luske sig til lidt varme. De havde været de eneste dækspassagerer, alle andre havde

betalt femogtyve øre ekstra for at kunne komme inden døre. Der var hundekoldt ude på dækket.

Det var helt klart mod reglerne. Passagerer havde naturligvis ingen adgang til maskinrummet. Han kom altså til at smide dem ud. Og dog, tænkte han, det ville være kristeligt at vente lidt med at opdage dem, så de i det mindste nåede at varme sig lidt. Men mens han stod og betragtede dem i smug, gik det op for ham, at det vist slet ikke var varmen, de var kommet for, men dampkedlen og maskineriet. De pegede ivrigt og gestikulerede med et glimt af glæde i deres ellers så sorgfulde ansigter. Jon Tygesen fik pludselig tårer i øjnene.

Han trådte beslutsomt frem fra sit skjul og spurgte myndigt, hvad passagererne havde at gøre nede i maskinrummet. De to mindste så ud, som om de tænkte på at tage flugten og spæne hen til lejderen, men den ældste blev stående og svarede på sin næsten uforståelige dialekt, at han bare ville vise sine brødre, hvordan en dampmaskine fungerede. Jon Tygesen måtte holde inde med overhalingen, fordi han var lige ved at komme til at grine.

“Du er så fremmelig en lille fyr, at du ved, hvordan en dampmaskine virker?” spurgte han muntert overbærende. “Så er der jo ingen grund til, at jeg fortæller jer det, eller hvad?”

De tre drenge nikkede ivrigt. Og Jon Tygesen gik i gang med den vante forevisning, som han fra tid til anden blev sat til at give for bedre folk fra byen. Han gik systematisk frem som sædvanlig, startede med selve kraftkilden ved kulfyret, fortsatte forbi den store, blanke dampkedel af kobber og messing for derefter at gå over til at beskrive kraftoverføringen med krumtapper, tandhjul, mekaniske principper og det hele.

Drengene fik hurtigt et saligt smil om munden alle tre, og det virkede forunderligt nok, som om de forstod det hele. Nu og da var der nemlig en af dem – undseligt, til at begynde med – der indskød et spørgsmål vedrørende noget, som Jon Tygesen sprang over, for ikke at gøre det hele for indviklet. Det var temmelig forbløffende. Hvordan i alverden kunne tre små fiskerdrenge fra Osterøya finde sig så godt til rette i et maskinrum? De havde vel aldrig før set sådan et?

Nej, medgav de, det var første gang, de var om bord på et dampskib. Men de havde læst om maskiner et eller andet sted, hvor kunne de ikke lige forklare, men velsagtens i et eller andet tidsskrift. Hvorom

alting var, stod det fast, at de forstod det hele og var usædvanlig interesserede.

Da *Ole Bull* lagde til ved den nyanlagte kaj ved Murebryggen, sikrede Jon Tygesen sig, at der faktisk var mødt en slægtning frem for at tage imod drengene, inden han vinkede farvel og eftertænksomt gik ned i sit maskinrum igen.

* * *

De kendte dårligt nok deres morbror Hans, han havde jo boet ovre i byen i flere år. Han var overraskende lille at se på, hans hænder var små i sammenligning med deres fars. Mens de gik gennem byen, svarede de med generte enstavelsesord på hans spørgsmål om, hvordan turen var gået, og hvordan søster Maren Kristine havde det.

Drengene havde været i Bergen før, men aldrig rigtigt. Om sommeren, når vejret var godt, havde de sommetider fået lov til at følge med deres far og farbror Sverre ind med fangsten, som de solgte direkte ved kajen. Men de havde aldrig været inde i selve byen, og da de først kom over deres første usikkerhed og generthed, fandt de så meget at kikke på og spørge om, at de ifølge morbroren lignede skarveunger, sådan som de var lige ved at vride nakken af led.

Morbror Hans boede i noget, der hed en lejlighed, i Verftsgaten tæt ved vandet, hvor der boede en hel masse fremmede mennesker i et og samme hus, som var tre etager højt. Lejligheden bestod af en stue og et køkken med *pigekammer*, som det kaldtes. Der skulle de tre brødre bo. Morbror Hans havde selv tømret tre små køjer sammen til dem.

De blev præsenteret for Hans' kone, Solveig, og bukkede og gav hånd, sådan som deres mor havde lært og indprentet dem det. Fru Solveig roste deres flotte striktrøjer i høje toner og sagde et eller andet om deres mors talent, som de ikke forstod.

To ting var specielt mærkeligt ved at bo i byen. Den ene var, at selv om man boede flere meter over jorden, kom der vand ud af en hane. Den anden, som man måtte lære sig med det samme, var den særlige måde, byboer sked på. Der hang en nøgle ved siden af køkkendøren. Den var til et af de nummererede udendørs dasser, der stod nede i gården, og man delte das med en nabo, og ingen andre måtte skide

på det. En gang om ugen kom natmændene og hentede tønderne.

Natmændene var et nyt ord, lidt uhyggeligt. Og lige så spændende som de store rotter nede i gården.

Middagsmaden spiste man i køkkenet, efter den sædvanlige bordbøn. Mest fisk og kartofler og flæsk én gang om ugen, nøjagtig ligesom hjemme på Osterøya.

* * *

Lauritz, Oscar og Sverre fandt sig hurtigt til rette på Cambell Andersens rebslageri, der lå kun ti minutters gang fra hjemmet i Verftsgaten. De var kvikke og lærenemme og havde et godt håndslag med reb og værktøj, så godt, at morbror Hans begyndte at få nysgerrige, men anerkendende spørgsmål fra arbejdskammeraterne og værkføreren. Hans forklarede, at de jo var fiskerdrenge, der havde været til søs siden femårsalderen og lært at tage fat på både det ene og det andet. Deres far og farbror havde for eksempel egenhændigt bygget en usædvanlig stor fiskerbåd, og i den forbindelse havde børnene jo gået til hånd.

Allerede efter en uge besluttede værkfører Andresen, endda uden så meget som at spørge sine foresatte, at drengene Lauritzen skulle have løn efter en måned i stedet for efter de sædvanlige tre måneder. For der var ingen tvivl om, at der snart ville komme dygtige rebslagere ud af de her knægte.

Om søndagen *spadserede* man. Morbror Hans forklarede, at sådan hed det. Efter gudstjenesten gik man rundt i byen i sit pæne tøj uden at skulle noget bestemt og hilste på dem, man mødte undervejs. Den tur, de tre brødre syntes bedst om, gik op til den lille kunstige fjord, som ikke skulle kaldes en fjord, men noget andet, der hed Lille Lungegårdsvann. Om søndagen roede man i skjortærmer og med frakken ved siden af sig på toften rundt med damer, der sad i agterstavnen og holdt en paraply over hovedet, selv om det ikke regnede. Hvorfor folk roede rundt på den måde, var til at begynde med en ren gåde. De skulle jo ingen steder hen, og de fiskede heller ikke. Morbror Hans forklarede, at i byen roede man rundt på den måde for fornøjelsens skyld, det var nærmest ligesom at spadsere, bare i båd. Det gjorde ikke sagen mindre mærkværdig.

Langs Lille Lungegårdsvanns ene bred, på nordsiden, lå Kaigaten med store huse på både tre og fire etager med skulpturer og krummelurer på facaderne. Husene var af sten, så trykket på grunden måtte være frygtelig stort, bemærkede drengene allerede første gang, de så den fornemme gade, og spurgte morbror Hans, hvordan man havde løst det problem. Han sagde noget om, at sten var så tunge, at når man byggede med sten på sten, blev det hele stabiliseret af sin egen vægt.

Han fornemmede godt, at drengene ikke troede på ham, men bedre forklaring havde han ikke. Det var ikke noget, han nogensinde selv havde spekuleret på.

Da drengene efter halvanden måned – tiden nærmede sig nu sankthans – fik forskud på deres første løn, kunne de betale for, hvad de havde spist hjemme hos morbror og fru Solveig, og endda have lidt tilovers. Efter en afstemning, der endte to mod en, besluttede de at sende de overskydende fem kroner hjem til mor. Lauritz havde været mere for at købe en bog om lokomotiver.

Alting tegnede så lyst. Alligevel endte det med en katastrofe allerede inden efteråret. Bagefter forbandede Hans Tufte sig selv for ikke at have været mere årvågen. Han havde ikke drømt om, at drengene sneg sig ud i de lyse juninætter, de var jo så små. Hvis han havde hørt noget, havde han vel bare tænkt, at en af dem skulle på lokum. Han forsøgte fortvivlet at undskylde sig med, at han ikke kunne have haft nogen anelse, om det så gjaldt hans liv. Han havde ikke engang bemærket, at de led af konstant søvnmangel, som de måtte have gjort.

Det værste, det, han gruede mest for, var, hvordan han skulle forklare søster Maren Kristine den triste ende, det havde fået med børnenes byliv.

* * *

Christian Cambell Andersen var 28 år, ældste søn af rebslagermester Andersen og skulle snart overtage virksomheden. Han var en flot fyr, med elegant moustache og forbløffende nok stadig ugift. Man kunne måske betragte ham som et yngre medlem af Bergens overklasse, selv om den slags grænsedragninger var vanskelige. Han var i hvert fald fuldgyldigt medlem af såvel Jernbanekomiteén som teaterfor-

eningen samt velgørenhedslogen og herreklubben Det Gode Formål. Han havde altid hovedet fuldt af idéer og var populær i selskabslivet.

Inden frieftermiddagen i forbindelse med sankthans havde han et ærinde forbi kontoret på et tidspunkt, hvor arbejdet var begyndt at gå på halv kraft. Til sin forbløffelse mødte han nogle arbejdere, der kom gående hen over gårdspladsen mod et skur, der havde stået tomt i halvandet år. I sin tid var det blevet brugt som et ekstra depot for hamp.

Da han spurgte, hvad der foregik, og hvorfor mændene havde store brandøkser over skuldrene, fik han et svævende svar om "knægtenes skarnsstreger", som der nu skulle sættes en stopper for. Det vakte hans nysgerrighed, og han fulgte med dem hen til skuret og åbnede selv de halvmørnede dobbeltdøre.

Det syn, der mødte ham, gjorde ham først så paf, at han bare stod og måbede, mens han gravede i sin hukommelse. Der stod en mere end halvfærdig båd. Men det var ikke en robåd, heller ikke en sejljolle, men en model. En tro kopi af et vikingskib.

"Milde himmel," mumlede han sagte ved sig selv, da det endelig gik op for ham, hvad det var, han så. "Det må være Gokstadskibet!"

Han snupede ivrigt en tommestok fra sidelommen på en af arbejderens bukser og gav sig til at måle skibet op. Det målte, med de nye måleenheder, der lige var blevet indført i både Norge og Sverige, 4,6 meter i længden og 102 centimeter i bredden midtskibs. Det kunne fint passe.

Sagen skulle straks kontrolleres, og han satte halvt i løb hen over gårdspladsen mod hovedbygningen, men kom pludselig på andre tanker og vendte tilbage.

"Hvad skal I med økserne, folkens?" spurgte han.

"Jo, værkføreren gav os besked på at splitte skidt ad og rydde det væk," svarede den ældste af dem uroligt. Direktørsønnens ophidsede iver var jo ikke til at tage fejl af.

"For Guds skyld, rør ikke noget derinde!" beordrede han. "Lad det alt sammen være, som det er, med værktøj og det hele. Og forresten, hvad mente I med 'knægtenes skarnsstreger'?"

Svaret gjorde ham mælløs, det forekom umuligt. Skulle de der tre nyansatte læredrenge, der ikke engang havde nået konfirmationsalderen, kunne have bygget det her? Og forresten, hvor var drengene?

Det beklemt fremmumlede svar var ildevarslende. Værkfører Andresen havde givet de tre små tyve en omgang prygl og fyret dem på stedet. Og givet sin assistent, deres onkel, besked på at følge dem ned til damperen og sende dem hjem.

Christian Cambell Andersen ville vide, hvordan de havde gjort sig skyldige i tyveri.

Jo, de havde jo stjålet træ fra tømmerpladsen og savværket på nabogrunden, ganske vist fra bunken med afsavede stumper, men tyveri var det jo immerhen. Og værktøjet havde de hugget i rebslageriets reparationsværksted.

Han nikkede resigneret til forklaringen, det var ingen nytte til at begynde at diskutere sagen lige nu. Han nøjedes med at gentage ordren om ikke at røre noget i skuret, heller ikke det "stjålne" værktøj og hvad der var af materialer derinde. Og så strøg han op på sit kontor og gav sig til at lede i reolen med vikingebøger.

Som så mange andre nordmænd på den tid, for ikke at tale om alle de udenlandske turister, var Christian Cambell Andersen vikingentusiast. Den svenske digter Tegnér's *Frithiofs saga* kunne han udenad, og han havde fulgt udgravningerne af det første velbevarede vikingeskib ved Gokstad nøje, siden han fyldte enogtyve.

Til sidst fandt han det, han søgte, bogen med de nøjagtige mål på Gokstadskibet, 23,3 meter langt og største bredde midtskibs 5,20 meter, når man regnede tallene om fra fod og tommer. Han stillede regnestykket op på et ark papir og regnede hurtigt efter. Det stemte på centimeter, drengene havde bygget deres model nøjagtig i målestok 1:5.

Han sank ned på sin engelske kontorstol og forsøgte at fatte det. Men tankerne hvirvlede rundt i hovedet på ham, han blev nødt til at se nærmere på drengenes arbejde! Han rejste sig resolut og gik med lange skridt tilbage til skuret i den anden ende af gården og slog begge dørene op for at få lys.

Klinkebygningen var lykkedes perfekt, hvad der var helt ubegribeligt i betragtning af skrogets kraftigt svungne linjer, som løb sammen fortil og agterude og var bredest midtskibs. Både forstavn og agterstavn buede desuden stejlt opad, og at nogle smådrengene uden det rigtige værktøj havde kunnet frembringe de dristigt elegante linjer ved hjælp af træstumper, de mere eller mindre tilfældigt faldt over i

tømmerpladsens affaldsbunke, virkede mirakuløst.

Han lod hånden glide hen over bordlægningen. Ikke den mindste kant, hver eneste detalje var slebet minutiøst til. På stavnernes sideplanker var der udkåret et mere end halvfærdigt fantasimønster af drageslyngninger i relief. Denne udsmykning havde ikke noget kendt forbillede, i hvert fald ikke på Gokstadskibet, det var Christian Campbell Andersen helt sikker på, for i så fald ville han have kendt til det. Men drageslyngningerne så alligevel helt autentiske ud, kunstnerisk fuldendte.

Tofterne var ikke sat i båden, men stod lænet op ad en af skurets langvægge. Men også de havde blødt tilslebne kanter, så man helt sikkert ville sidde godt. Hvor skammeligt, at de der drenge ikke havde nået at gøre arbejdet færdigt, inden en eller anden idiot overraskede dem midt i det!

Skarnsstreger?! Pryglet, fyret og sendt hjem!

Det værste var ikke, at det var så grusomt og ukristeligt, men at det var så dumt. Nok var rebslagere hverken sømænd eller skibsbyggere, men blik for et smukt skib måtte man kunne kræve af enhver bergenser. Nå, det her skulle der naturligvis rådes bod på. Spørgsmålet var bare hvordan. Det var værd at overveje.

Som de fleste andre i byen var han oppe på Engen for at se sankthansbålene nogle timer senere, men han havde hele tiden tankerne ved noget andet og forlod festen tidligt, fordi der var regn i luften, og han ikke ville møde våd op i herreklubben. Aftalen var, at han her til aften skulle spille et parti whist med Halfdan Michelsen, der var på hans egen alder og snart skulle overtage byens fornemste skibsværft, og rederne Mowinckel og Dünner, der begge var en hel del ældre end Christian og Halfdan, men sagde, at de havde stor fornøjelse af at udveksle tanker med den generation, der skulle tage over. Forudsat at man ikke talte politik.

Christian spillede elendigt i nogle partier whist, og de andre kunne sikkert godt mærke, at han havde tankerne ved noget helt andet, men var hensynsfulde nok til ikke at spørge til det. Det drejede sig jo sikkert om en eller anden form for hjertekvaler, og den slags talte man ikke om i Det Gode Formål. Det blev betragtet som en privatsag.

Men da de bagefter satte sig hen for at få et par sjusser, og regnen slog mod de tykke, blyndfattede ruder, pejseilden knitrede, og de

engelske læderlænestole knirkede hyggeligt, kom han frem med det, han grublede over.

Han fortalte uden omsvøb og ligeud. En værkfører på rebslageriet havde uden hans viden fyret tre læredrenge og oven i købet givet dem en omgang prygl med læderremmen, fordi de – tro det eller ej! – havde bygget en næsten helt færdig model af Gokstadskibet i perfekt målestoksforhold.

De andre gloede på ham, som om han var blevet skør.

“De der læredrenge, hvor gamle var de?” spurgte skibsreder Dünner forsigtigt.

“Omkring de elleve, skulle jeg mene,” svarede Christian forlegent. Han var bange for at blive grinet ud.

Det blev han også, de andre kunne ikke lade være, men undskyldte sig hurtigt og viftede afværgende med hænderne. En forlegen tavshed fulgte.

“Jeg har et forslag,” sagde Christian sammenbidt. “Jeg tør vædde på, at d’herrer vil blive målløse og give mig ret, når De ser dette mesterværk. I så fald giver De mine sjusser resten af året som kompensation for Deres mistro. I modsat fald er det naturligvis mig, der giver cognac og sodavand året ud!”

Den spændte stemning opløstes i latter, og man sendte straks bud efter en drosche fra W. M. Bøschen i Kong Oscars Gate. I det her vejr kunne det ikke komme på tale at spadsere, selv om der ikke var ret langt til rebslageriet på Nordnes.

En halv time senere, mens hestedroschen holdt og ventede, kunne Christian slå dørene til det gamle skur op. Han holdt to petroleumlamper op for at oplyse midsommerhalvmørket. De andre snappede heftigt efter vejret, de var skibsfolk og øjeblikkelig på det rene med, hvad de så. Men i lang tid vidste ingen af dem, hvad de skulle sige.

De gik i stedet i gang med at undersøge modellen og begyndte efterhånden at delagtiggøre hinanden i deres fund og iagttagelser. Som for eksempel, at drengene ikke havde brugt søm, men sammenføjet bordlægningen udelukkende ved hjælp af træagler. Men hvordan havde de kunnet lave naglerne uden en drejebænk? Halfdan, der selv havde været skibsbygger fra barnsben, tog et nærmere kik på en af træaglerne, greb en hammer og en kile, bankede den forsigtigt ud og granskede den nøje, først med rynket pande, derpå med

et bredt smil. Så holdt han et muntert lille foredrag og bedyrede, at man havde at gøre med mildest talt geniale "skarnsunger". De havde skåret naglerne ud i hånden, men i kileform. Derefter havde de viklet en stump hampesnor om den del af naglen, der skulle gå gennem de borede huller i bordlægningen, og givet den et lag tjære. Og siden banket naglen i med hammeren, så tjæren og hampen blev presset sammen, og emnet sad urokkeligt fast. Til sidst havde de simpelthen savet enderne af og slebet ydersiden med sandpapir.

Men hvordan havde drengene frembragt kurverne i træet, for eksempel da de skulle lave den kraftige bue i både for- og agterstavn?

De kikkede rundt i det flakkende skær fra petroleumslamperne efter en forklaring og fandt den også. Henne ved skurets fjerneste gavlside stod der en zinkspand på nogle sten, og nedenunder var der tydelige spor af et bål. De havde brugt vanddamp.

Det mest bevægende fund var selve forlægget. Det var klæbet op på den ene langvæg og bestod af billeder i farvetryk af Gokstadskibet, både som det havde set ud før og efter restaureringen, og som man forestillede sig, det havde set ud, da det sejlede for tusinde år siden. Der var også nogle enkle tegninger og mål. Billederne var fra et billigt populærtidsskrift og ikke stort bevendt som konstruktionstegninger.

Christian noterede sig, at billederne ikke gav noget bud på, hvordan forstavn og agterstavn kunne have været udsmykket med drageslyngninger.

Man kørte tilbage til klubben i strålende humør, og de andre ville straks gå i gang med at opfylde deres pligt til at sørge for, naturligvis på deres regning, at Christian ikke kom ædru hjem fra klubben resten af året.

Men da de skålede første gang i denne midsommernats anden drikkerunde, bredte der sig en stemning af højtidelighed mellem vennerne i det nu næsten stille klublokale. Det var sent, og de fleste andre var taget hjem.

Det, man havde set, var mirakuløst, det var de alle enige om. Tre smådreng med måske fire eller fem års skolegang bag sig, det var vel, hvad de fik derude på øerne, havde frembragt noget, der ville have stået sig fint som mesterprøve for en skibsingeniør. Herrens veje var i sandhed uransagelige. Tre fiskerdreng fra Osterøya, hvorfor havde Han begavet netop dem med en sådan teknisk genialitet?

Hvad nytte ville de have af sådan et hjernens tandhjulssystem, når de lagde garn ud efter torsk?

Christian, der ikke troede alt for meget på hverken Herren eller hans uransagelige veje, indvendte tørt, at hvordan det nu end forholdt sig med det, så skulle de her drenge faktisk ikke være fiskere. De skulle nemlig være jernbaneingeniører og brobyggere.

De andre stirrede først forbløffet på ham, mens de lod tanken bundfælde sig. Så nikkede de fornøjet samstemmende. Idéen var lige så strålende som oplagt. Ja, intet mindre end et vink med Guds finger, hvis man så sådan på det.

Bergens Jernbanekomiteé var blevet stiftet helt tilbage i 1872, og de var alle sammen aktive medlemmer af den. Men det gik trægt med jernbaneplanerne, for politikerne nede i Kristiania syntes åbenbart godt, at bergenserne, der jo trods alt var søfolk, kunne blive ved med at sejle til hovedstaden. Hvis altså de havde ærinde dernede. Stortinget var modvilligt gået med til at lade jernbanen mellem Bergen og Voss bygge, den havde været i brug i nogle år. Men det store spring stod tilbage, nemlig at forlænge banen fra Voss over hele Hardangervidda og ned til Kristiania. Politikerne strittede imod og hævdede, at det var umuligt at anlægge en jernbane så højt oppe og i den kulde, med de snemasser og otte måneders vinter. Desuden manglede Norge ingeniørvidenskab på det niveau, selv ikke i Schweiz havde man haft held med et lignende projekt. At give sig i kast med noget, som var dømt til at mislykkes fra starten, uagtet hvad visse naive optimister i Bergen sagde, ville være en uansvarlig ødslen med statens begrænsede ressourcer.

At Bergensbanen, som projektet blev kaldt, ville være en kolossal teknisk og ingeniørvidenskabelig udfordring, kunne man nok blive enige om. Men ikke at det var umuligt.

“Ergo og summa summarum,” konkluderede skibsreder Dünner, da de havde vendt og drejet sagen nogle gange. “Vi uddanner vores egne ingeniører, giver dem verdens bedste tekniske uddannelse. Den betaler vi for. Og de betaler os tilbage ved at bygge vores jernbane.”

Der blev eftertænksomt stille rundt om bordet. Man bestilte en sidste sjus og skålede med Christian, der fra nu af kunne drikke et halvt år på de andres regning. Men tavsheden varede ved. Der var noget helt uhørt ved Dünners idé, der berøvede dem mælet.

“Det er en stor beslutning,” sagde skibsreder Mowinckel til sidst. “Jeg er enig med Dünner i selve idéen, rent fornuftsmæssigt. Men Gud alene råder over drengenes liv, ikke vi, hvor gerne vi end vil investere deres begavelse i det, vi så brændende stræber efter. Men lad mig sige det på denne måde: Det Gode Formål søger altid velbegrundede emner for sin velgørenhed, og her har vi en ung, økonomisk betrængt enke med tre exceptionelt begavede sønner. Er det ikke nok til en start?”

De andre nikkede samstemmende og hævede glassene i enighed. Man vedtog at lade Christian opsøge enken.

* * *

Det var for en gangs skyld en helt skyfri junidag, det havde regnet uafbrudt ti dage i træk, da Christian gik om bord på *Ole Bull* ude på Murebryggen. Der var usædvanlig mange turister med den dag, det havde måske noget at gøre med omslaget i vejret. Vist flest tyskere. Hele førsteklasse salonen var så fuld, at man faktisk sad lidt trangt og ubekvem. Christian skulle netop til at gå en tur ud på dækket, da en kvinde ved siden af ham spurgte, om han talte tysk. Og da han havde svaret bekræftende, gav hun sig til at spørge ham ud om vikinger, og eftersom han selv gik så lidenskabeligt op i emnet, havde han svar på næsten alt. Nogle af dem, hun var sammen med, begyndte at blande sig med nye spørgsmål, så han snart følte sig som en slags *turistguide*. Det var et nyt ord for et nyt erhverv.

Udlændingene var tossede med vikinger, og her om sommeren kom de strømmende op til fjordene fra nær og fjern. Det var lidt mærkeligt, men selvfølgelig godt for Norge. De manglede sandelig ikke penge, de der udlændinge.

Da han endelig kunne undskylde sig og gå ud på dækket, betragtede han udsigten med helt nye øjne. Når man var født i Vestlandet og ikke kendte noget andet, skulle verden naturligvis se sådan her ud. Glimtende vand. Snedækkede fjeldtoppe, lodrette klippevægge ned mod havet, høje vandfald. Men hvis man kom fra en sodet hovedstad som London eller Berlin?

Måske kunne det være en god forretning at begynde at investere i turismen. Rebslageri var al ære værd, men havde det en lige så profi-

tabel fremtid som de nye turisthoteller? Det var et interessant spørgsmål. Og et godt diskussionsemne til en aften i klubben.

Da han gik fra borde ved Tyssebotns simple anløbsbro, hvor landgangen svajede betænkeligt, var det, som om noget snørede sig sammen inde i ham. Nu kunne han ikke længere aflede tankerne med udsigten, nu måtte han til at koncentrere sig om den svære samtale, der ventede.

Det så ikke ud til, at der var kommet nogen for at tage imod ham, selv om han naturligvis havde skrevet i forvejen og meldt sin ankomst. Mærkeligt. Enken havde ikke engang sendt en af de der geniale små knægte ned for at møde gæsten. Han måtte spørge sig frem.

Da han langt om længe trådte ind i den dunkle stue på Frøynes, sad de tre drenge side om side på en langbænk med sænkede hoveder. De turde ikke se op på ham.

Enken Maren Kristine satte sig stift på en stor træstol med udskæringer – drageslyngninger, noterede han sig – og gav ham tavst tegn til at sætte sig på en stol magen til over for hendes. Hun havde endnu ikke sagt et ord, ikke engang goddag. Det var spøgelsesagtigt.

Christian måtte tage sig voldsomt sammen for ikke at gå i panik. Det var ligesom at befinde sig i et mareridt, hvor han var yderst uvelkommen. Der hang en svag lugt af ko i stuen. Enken Maren Kristine var oven i købet, hvor forkert det end var at tænke sådan lige nu, en af de smukkeste kvinder, han havde set, kun en smule ældre end han selv, om overhovedet det. Hun var i sort tøj og sort hovedtørklæde, men nogle totter af hendes tydeligvis lange, dybt kobberrøde hår stak frem under det sorte klæde. Hendes lyseblå øjne betragtede ham roligt, men ikke venligt. På bordet foran ham stod et lille fad med kager. På bræddevæggene hang der hjemmevævede vægtæpper af en slags, han aldrig før havde set, og han ville gerne have kikket nærmere på dem, men det var ikke tiden til det nu. Han måtte komme til sagen med det samme, for familien troede åbenbart, han var mødt op for at gennemtvinge yderligere repressalier.

“Jeg er glad for, at De og Deres sønner ville se mig, fru Eriksen,” indledte han med en kraftanstrengelse. “Jeg har nogle vigtige ting at sige, og jeg vil tage dem en ad gangen.”

Han tav et øjeblik og skævede til drengene. Ingen af dem turde se

på ham, de var øjensynlig indstillet på mere jammer og elendighed.

“For det første,” fortsatte han, “vil jeg gerne have lov at gratulere Dem, fru Eriksen, med at være blevet velsignet med tre så begavede sønner. Det var med dyb betagelse – jeg kan ikke finde bedre ord for det – jeg så deres model af Gokstadskibet.”

Han tav og skævede igen til drengene, der forundret løftede hovederne og udvekslede nogle små, forsigtige smil, men straks efter blev alvorlige igen, bange for at deres mor skulle se dem, og sænkede atter hovederne som i bøn.

Moderen havde stadig ikke fortrukket en mine. Han havde aldrig set nogen, der forstod at beherske sig i den grad, og kunne ikke blive klog på, om det var skræk eller fjendtlighed, hun skjulte.

“Det næste, jeg gerne vil fremføre,” fortsatte han, nu med større tiltro til endelig at få brudt den spøgelsesagtige stemning, “er en oprigtig undskyldning fra firmaet Cambell Andersen for den skammelige måde, vores medarbejdere lønnede drengene på for deres enestående bedrift. Jeg kan forsikre Dem, fru Eriksen, at hvis jeg selv eller min far, os der ejer firmaet, havde været de første, der opdagede dette fantastiske modelskib, var fortsættelsen blevet mere lykkelig og frem for alt mere retfærdig. Så havde der været tale om belønning i stedet for prygl og afskedigelse.”

Først nu reagerede enken, men til gengæld des kraftigere. Hun snappede heftigt efter vejret, ikke kun én, men flere gange, så hendes indtagende barm hævede og sænkede sig, og Christian skammede sig over den lige så uundgåelige som upassende iagttagelse.

“Hr. Cambell Andersen,” sagde hun med fast stemme, skønt hun stadig kæmpede for at få vejret, “De skal vide, at ingen ord kunne gøre mig mere lykkelig. Jeg ved ikke, hvad jeg ellers skal sige.”

De tre drenge sad ikke længere og trykkede sig med sænkede hoveder. De havde rettet sig op og så forskende og forventningsfuldt på gæsten. Christian Cambell Andersen følte sig lettet, nu var isen vist brudt, og det var bare at skovle mere kul på og holde dampen oppe.

“Endvidere,” sagde han og forsøgte sig med et første smil, “medbringer jeg drengenes løn for den tid, de med urette har været afskediget. Og desuden har jeg et tilbud at fremsætte for Dem, fru Eriksen. Det kommer fra den velgørenhedsloge i Bergen, jeg også repræsente-

rer, men det har ikke noget at gøre med firmaet. Bestyrelsen for Det Gode Formål, som vi kalder os, har vedtaget at bekoste drengenes uddannelse, først på Katedralskolen i Bergen, siden på den polytekniske skole for højere uddannelse af drenge i Kristiania. Og slutelig ingeniøruddannelsen på universitetet i Dresden. Det er verdens ypperste læreanstalt for ingeniører. Det ligger i Tyskland.”

De tre drenge på langbænken stirrede måbende på ham, omtrent som han havde forventet. Men enken Maren Kristine røbede ikke med den mindste mine, hvad hun tænkte. Han tav og ventede. Der gik velsagtens et par minutter, og han begyndte at spørge sig selv, om han havde hevet en alt for stor last om bord på én gang. Måske fattede de ikke omfanget af det forslag, han var kommet med?

Enken sad stadig uden at sige noget, men nikkede nu og da umærkeligt ved sig selv, som om hun i tankerne repeterede, hvad hun ville sige. Til sidst tog hun en dyb indånding og talte længe og sikkert uden at snuble over ordene på den kraftige dialekt, som det først nu gik op for ham var svær at forstå.

“Præsten sagde det samme som Dem, hr. Andersen. Han syntes ikke, mine drenge skulle blive fiskere. Derfor mente han, at de burde flytte ind til Bergen for at lære om alle de store ting i verden. Men jeg ved stadig det samme, som jeg vidste dengang, nemlig at de der skoler tager børnene fra os. De børn, der får den slags undervisning, vender ikke tilbage. Aldrig. Derfor sagde jeg nej til præsten. Og derfor siger jeg også nej til Dem. For jeg har brug for tre små mænd i stedet for én meget stor mand, jeg havde på gården. En mand, som havet tog.”

Christian Cambell Andersen blev først så paf, at han ikke kunne finde på noget at sige. Her kom han med en fyrstelig gave, næsten som de tre konger til jomfru Maria og Jesusbarnet, og lagde den funkende for fødderne af en sortklædt fiskerenke. Og så afviste hun den uden den mindste hakken og stammen.

Han måtte tænke sig godt om. Han skævede atter til drengene, der sad ret op og ned på langbænken og stirrede på ham og moderen med forskrækket opspærrede øjne. De håbede vist desperat, at han skulle sige noget knusende klogt og godt. Men han var tom i hovedet, totalt overrumplet.

Men lange pauser var jo stilen i dette hjem. Hun havde ladet ham

vente i endeløse minutter. Nu gjorde han det samme, mens han vred hjernen.

“Tænk på, fru Eriksen,” indledte han langsomt, stadig famlende efter ordene, “at her om sommeren, hvor det er tid til at bjærge høet på fjeldsiderne i hus, vil De have drengene hos Dem. Undervisningen på Katedralskolen begynder først efter det, man kalder sommerferien, og det er flere uger efter høslættet. Det er det første, jeg vil fremføre. Det andet er, at vi i logen Det Gode Formål naturligvis har beagtet ... undskyld, tænkt på fru Eriksens vanskelige situation. Vi har derfor besluttet, at såfremt vi får Deres tilladelse til at uddanne drengene som netop foreslået, vil vi også tildele Dem en enkepension, der så rigeligt kan opveje tabet af disse opvakte drenges arbejde på gården.”

Det sidste var ikke sandt. Det var noget, han lige var kommet på. Men sagen var jo, at man havde siddet nogle velbeslåede mænd i Bergen og ikke fattet, hvad det betød for en fiskerkone, der lige var blevet enke, at miste sønnerne. Den dumhed eller i hvert fald mangel på indlevelsesevne måtte man vel have lov til at rette op på med en diskret tillægsbeslutning om enkepension.

Og hvis en eller anden paragrafrytter i bestyrelsen skulle mene, at han havde overskredet sine beføjelser, hvad han jo faktisk havde, så ville han – Gud hjælpe ham – selv bekoste enkepensionen.

Den smukke enke sad atter tavs og overvejede, hvad hun skulle sige. De tre små sønner sad så ranke som lys, men let fremadlæned og uden et øjeblik at tage blikket fra deres mor. Der var ingen tvivl om, hvad de syntes.

“Mor,” sagde en af dem pludselig. “Undskyld at jeg siger noget uden at spørge mor om lov. Men jeg er nødt til at sige én ting. Vi tre sønner har ikke noget højere ønske i livet end det her. Vi kunne ikke drømme om noget større. Og vi sværger, at vi altid skal sørge godt for mor.”

De to andre drenge nikkede ivrigt samstemmende.

Christian Cambell Andersen blev igen grebet af en følelse af drømmeagtig uvirkelighed. Den lille ingeniør eller skibsbygger eller brobygger, eller hvad han nu skulle blive til, havde pludselig talt, som var det Snorre Sturlasson, der havde skrevet ordene. Kort og lige til sagen havde han lagt sine argumenter frem i tre sætninger.

Alligevel tøvede hans mor med svaret. Ud fra hendes ansigtsud-

tryk kunne man ikke slutte noget om, hvad hun spekulerede på, eller hvad hun nu hældede til. Så lyste hun pludselig op, lige så overraskende som når solen på en helt grå dag bryder frem med strålende lys over fjorden.

“Hr. Christian Cambell Andersen,” sagde hun. “Stor er min tillid til Deres gode vilje. Min fortrøstning er også stor. Tag godt hånd om mine sønner.”

Også hun talte som i en vikingesaga, tænkte han.

* * *

Midt under en af værste storme det efterår mødte rektor for Katedralskolen i Bergen op til Det Gode Formåls bestyrelsesmøde som adjungeret under dagsordenens punkt atten. Emnet var en tilbage-melding vedrørende drengene Lauritzens første måneder i skolen.

I starten havde det været svært at placere dem, indledte rektoren. Deres kundskaber var jo så ujævne. De havde tydeligvis gået i en form for skole ude på Osterøya hos en lokal præst. Altså det sædvanlige, lære at læse og skrive og så ellers farvel og ud på fiskerbåden. Så på visse områder, først og fremmest når det gjaldt tysk, geografi og den nyere tids historie, var de langt bagud i forhold til deres jævnaldrende.

I andre henseender var det lige omvendt. De havde et anlæg for matematik og fysik, der måtte betegnes som aldeles enestående. Den yngste af drengene havde desuden et kunstnerisk talent, der var særdeles iøjnefaldende. Summa summarum, de ville hurtigt indhente deres jævnaldrendes forspring, blandt andet fordi de gik til studierne med en iver og glæde, som almindelige borgerbørn i byen desværre sjældent lagde for dagen. At alle de tre drenge Lauritzen var exceptionelle studiebegavelse, det var hævet over enhver tvivl.

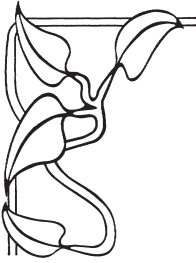
“Men kan man gøre dem til diplomingeniører i Dresden?” gryntede ordstyreren utålmodigt. Det var åbenbart sådan, den formelle beslutning skulle formuleres.

En spændt tavshed fulgte mellem egepanelerne i bestyrelseslokalet, kun brudt af lyden af regnen, der piskede mod de blyindfattede ruder. Bestyrelsesmedlemmerne så strengt på rektoren, der virkede, som om han havde tabt tråden, da han fik det konkrete spørgsmål.

“Undskyld, hvis jeg udtrykte mig uklart, det var bestemt ikke min mening,” svarede han til sidst noget afmålt og snerpede munden sammen. Det virkede, som om han syntes, han var blevet stillet et dumt spørgsmål.

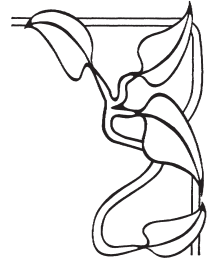
“Lad mig derfor gøre et nyt forsøg på at formulere sagen, så der ikke er mulighed for misforståelser,” fortsatte han irriteret. “Hvis der er nogen drenge i hele Vestlandet, som I kan gøre til diplomingeniører i selveste Dresden, så er det de her tre!”

Ordstyreren lod sig ikke provokere af den noget irettesættende tone i rektorens svar, men slog dirigenthammeren i bordet, takkede rektor Helmersen for fremmødet og gik videre til næste punkt på velgørenhedslogen Det Gode Formåls dagsorden.

II

1901

DE SIDSTE DAGE I DRESDEN

“DE HERRER DIPLOMINGENIØRER!

Her i Dresden har vi en særdeles lang tradition for at uddanne Tysklands, og dermed verdens, bedste ingeniører. Sådan var det tilbage i Königlich-Sächsisches Polytechnikums tid, og sådan er det stadig den dag i dag her på vor Technische Hochschule.

I dag er vilkårene for de nyuddannede imidlertid mere strålende end nogensinde før i vores mange hundrede år gamle uddannelsestradition. Mine herrer, en verden ligger nu for jeres fødder, men det er en helt ny verden. Det tyvende århundrede vil nemlig komme til at opleve større tekniske fremskridt end nogen anden epoke i menneskehedens historie. Den moderne teknik vil nu udvikle sig i store spring og forandre verden så gennemgribende, at de af vore kolleger, der dimitterer herfra om hundrede år, vil betragte vor tid på samme måde, som vi betragter stenalderen. Hvad der var vilde fantasier i går, eller ligefrem i dag, vil blive virkelighed i morgen. Så vil udfordringen ikke længere være at rejse jorden rundt på firs dage, som Jules Verne skrev om, nej, så vil vi rejse jorden rundt på – otte dage! Vi vil erobre lufthavet, og de fleste af os her i salen vil opleve flytrafik for passagerer, ikke kun mellem forskellige lande, men også mellem kontinenterne.

På samme måde vil vi erobre verdenshavenes dybder, og ‘en verdensomsejling under havet’ – for igen at referere til Jules Verne – vil snart blive virkelighed.

Vi vil kunne se i mørke, tale sammen på ti tusinde kilometers afstand, køre i tog med over 200 kilometer i timen, lave bygninger på flere hundrede meters højde, finde metoder til at gennemlyse og undersøge menneske kroppen

uden at øve vold mod den, sidde i Dresden og lytte til musik fra Bayreuth, der lyder nøjagtig, som sad vi dernede i koncertsalen. Vore regnemaskiner vil blive hundrede, måske tusinde gange mere effektive end dem, vi bruger i dag, og jeg er sikker på, at i hvert fald I unge vil opleve, at den første tyske videnskabsmand sætter foden på månen, om end Jules Vernes forslag lige på det punkt nok ikke er alverden bevendt.”

Her lød de første lattersalver. De nydimitterede unge ingeniører havde indtil da siddet musestille, som forheksede, uden at give den mindste lyd fra sig. Rektoren for Technische Hochschule var kendt som en særdeles god taler, men denne gang overgik han både sig selv og de høje forventninger.

“Kort sagt,” fortsatte han, “om bare få årtier vil verden se helt anderledes ud på grund af vore tekniske fremskridt. Vi vil bringe vor viden ud til de fattige dele af verden, sådan som vi allerede er begyndt på det i Afrika. Derved vil vi skabe lighed mellem forskellige folkeslag og racer, og derfor er det, som vi står over for, ikke kun et projekt for mænd med regnestokken som sjæl eller noget, der kun handler om fysikkens love og anden naturvidenskab. Det er også i høj grad et humanistisk projekt, I står over for.

Den gennemgribende teknologiske forandring, verden vil gennemgå i dette det tyvende århundrede, vil i én bestemt henseende blive en større velsignelse for menneskeheden end alt andet.

*Krig vil ikke længere kunne bruges som metode til at løse politiske problemer. I en så teknisk avanceret verden som den, I fra og med i dag og resten af jeres arbejdsliv skal være med til at skabe, vil vi smide krigen på historiens losseplads. Krige er primitive, derfor er højteknologiske krige en *contradictio in adjecto*, en indbygget selvmodsigelse.*

Og det er denne verden, I nu går ud for at tegne, bygge og konstruere. Jeg lykønsker jer af hele mit ingeniørhjerte!”

Derefter fulgte et stormende bifald, der ikke syntes at ville tage ende. Det var ligesom i operaen, først blev der trampet i gulvet, så rejste den ene nydimitterede i kjole og hvidt sig efter den anden, så glædesytringerne sluttede med stående ovationer. Så var det tid for selve diplomoverrækkelsen. De ti, der havde opnået det højeste eksamensgennemsnit, blev kaldt op fra nummer ti til et. Det var en meget stor hæder at være blandt de ti bedste i Dresden, en sikker adgangsbillet til de interessanteste og bedst lønnede stillinger i Europa. Var man blandt de ti, kunne man vælge og vrage.

En englænder indtog tiendepladsen og kom op for at modtage sit nummererede diplom. Han høstede høfligt bifald, naturligt nok mest fra den engelske bæk. Det hed sig, at rige englændere, som ikke kom ind på Cambridge, søgte til Dresden i stedet, noget som alle englændere i byen – der dog tilfældigvis også alle var rige – kategorisk afviste.

Nummer ni var berliner, nummer otte fra Hamborg.

Nummer syv var en nordmand, Oscar Lauritzen, som fik mat, høflig applaus. De tre brødre sad sammen. Håbet var allerede ude for Sverre, Oscar var lettet, og Lauritz blev mere og mere nervøs, efterhånden som det svandt i bunken af diplomer oppe på podiet. Lauritz gjorde sit bedste for at se uanfægtet ud, men brødrene ved siden af ham havde ikke svært ved at gennemskue forsøget.

“Tænk på det som en konkurrence, Lauritz,” hviskede den yngste bror, Sverre. “Hvornår har du sidst tabt en konkurrence?”

Det var Lauritz’ karriere som cykelrytter, han hentydede til. Året før var han blevet Universitetseuropamester på velodromen hjemme i Dresden. Dresdenmester og Tysklandsmester var han flere gange.

Til sidst var der kun to diplomer tilbage. Da andenpladsen gik til en leipziger, sprang koldsveden frem på Lauritz’ pande, og han kunne ikke tænke klart. Der var ingen tvivl om, at han skulle have været blandt de ti bedste, det vidste alle. Men ...?

Rektor, den blændende taler, der havde fået dimittenderne til at gyse frydefuldt og mærke hårene på underarmene rejse sig, trak spændingen ud, da han trådte frem med nummer ets diplom i hånden.

“Løjerligt nok,” sagde han, “er årets nummer et noget så særdeles umoderne og teknisk primitivt som en ... cyklist!”

Så var sagen klar, og brødrene kastede sig frem og dunkede begejstret deres storebror i ryggen. Selv forsøgte han at styre sig og se alvorlig ud, som om han var den eneste af de syvoghalvtreds dimitterende diplomingeniører, der ikke havde forstået, hvem cyklisten var.

“Må jeg bede vores Europamester Lauritz Lauritzen komme herop!” råbte rektor højt for at overdøve de klapsalver, der allerede drønedes i salen. Lauritz var, som alle vindere i dysten mod andre universiteter, en populær mand.

Da de tre brødre bagefter stod ude på Georg Bährstrasse med hver sit diplom under armen i trængslen af nydimitterede og foræl-

dre, var det med en følelse af, at nu lå verden rent faktisk for deres fødder. Nogle års slid ventede dem oppe på Hardangervidda, det var en gæld, som skulle betales tilbage, men derefter var de frie. Når jernbanen stod færdig, kunne de prøve at opbygge deres eget ingeniørfirma inde i Bergen – Lauritzen & Lauritzen & Lauritzen, som de plejede at kalde det i spøg.

De sagde stadig “inde i Bergen”, det sad i dem siden barndommen ude på Osterøya. Nu ville de først gå direkte hen til Dresdner Bank, fremvise deres diplomer og i overensstemmelse med aftalen få udbetalt tusinde mark hver. Det var afskedsgaven, en slags festsalut fra Det Gode Formål, der havde taget sig af dem, helt tilbage fra de var rebslagerlærlinge, fyrede rebslagerlærlinge endda, hos Cambell Andersen ude på Nordnes.

Tusinde mark var en overordentlig rundhåndet eksamensgave, det svarede til omkring otte tusinde norske kroner, mere end en årsløn som jernbaneingeniør på Bergensbanen.

Nu ville de gå hjem, med penge på lommen, og lægge festskrudet for senere at skifte skjorte til om aftenen. Til eksamensbanketten var man også i kjole og hvidt.

Deres rejse havde været lang, men nu var de fremme ved målet. Det burde have været den lykkeligste dag i livet for alle tre brødre, og de kunne ikke få øje på noget hos hinanden, der tydede på det modsatte.

Men der var noget, som Lauritz ikke havde fortalt sine brødre.

Der var også noget, Oscar ikke havde fortalt sine brødre.

Og der var noget, som Sverre absolut ikke havde fortalt sine brødre.

* * *